

POSTANOWIENIE

Dnia 1 września 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Ewa Stefańska (przewodniczący)

SSN Paweł Czubik

SSN Grzegorz Żmij (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi A. M.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki

w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie

o sygn. akt III AUa (...)

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w (...)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 1 września 2021 r.,

- 1. stwierdza, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie o sygn. akt III AUa (...) nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. przyznaje skarżącej A. M. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) sumę pieniężną w wysokości 2 000 (dwa tysiące) złotych;**
- 3. oddala skargę w pozostałym zakresie.**

UZASADNIENIE

Skargą z dnia 7 czerwca 2021 r. (data nadania) na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki A. M., zastępowana przez profesjonalnego pełnomocnika, wniosła o: (1) stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. akt III AUa (...) toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w (...); (2) zalecenie Sądowi Apelacyjnemu w (...)

wyznaczenia w terminie trzech miesięcy terminu rozprawy; oraz (3) przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej kwoty 20 000 zł.

W uzasadnieniu skarżąca wskazała, że w dniu 22 lutego 2020 r. wniosła apelację od wyroku Sądu Okręgowego w (...) z 22 stycznia 2020 r. Od dnia wniesienia ww. apelacji w sprawie nie zostały podjęte żadne czynności, a od tego czasu upłynęło 15 miesięcy. W ocenie skarżącej jest to wystarczający okres, aby podjąć w sprawie jakiegokolwiek czynności. Brak reakcji sądu II instancji na wniesioną apelację jednoznacznie zdaniem strony skarżącej uzasadnia zarzut przewlekłości, nawet uwzględniając ustawowe zawieszenie terminów związane z pandemią COVID-19. Skarżąca wskazała, iż sprawa dotyczy odwołania od decyzji ZUS i nie jest ona skomplikowana pod względem faktycznym i prawnym. Nadto skarżąca nie podejmowała żadnych czynności uniemożliwiających nadanie biegu apelacji lub tamowały poprawny przebieg postępowania. Sprawa ma niebagatelne znaczenie dla skarżącej, albowiem dotyczy pozbawienia należnych A. M. świadczeń. Jest to także istotne z punktu dochodzonej kwoty 20 000 zł.

Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) w odpowiedzi na skargę z dnia 17 czerwca 2021 r. nie zajął stanowiska w sprawie, jednakże wskazał, iż skarga A. M. wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w [...]. wraz z aktami sprawy w dniu 28 lutego 2020 r. Następnie 5 marca 2020 r. wylosowany został sędzia referent. Istotne jest, iż strona wniosła o rozpoznanie sprawy na rozprawie. Jeżeli chodzi o podejmowane w sprawie czynności, to odpowiedź na apelację doręczana jest wraz z zawiadomieniem o terminie. Jak wskazał uczestnik postępowania rozpoznanie sprawy będącej przedmiotem skargi następuje w normalnym toku podejmowanych czynności z uwzględnieniem: obciążenia sędziów, podziału czynności, nieobecności wynikających ze zwolnień i urlopów sędziów oraz z uwzględnieniem istotnego zwiększenia wpływu spraw w ostatnich latach. Napływ spraw w Sądzie Apelacyjnym w (...) jest stale rosnący przy zmniejszonej liczbie sędziów orzekających. Sprawa skarżącej nie została uznana za uzasadniającą rozpoznanie poza kolejnością, albowiem nie należy do spraw pilnych, gdyż dotyczy wysokości emerytury, a nie przyznania emerytury. Sędzia referent wylosowana do sprawy załatwiła od początku roku 96 spraw z repertorium AUa, co obrazuje obciążenie sędziego i sędziów orzekających w Wydziale. Z uwagi na ilość spraw wpływających

średni czas rozpoznania spraw wynosi obecnie około 18 miesięcy. Planowany termin rozprawy w niniejszej sprawie zostanie wyznaczony w drugiej połowie września 2021 r. Ponadto, jak wskazał skarżący, okolicznością bezpośrednio wpływającą na tempo rozpoznania niniejszej sprawy jest także trwający stan epidemiczny. Zaprzestanie wykonywania czynności przez sąd w tym okresie nie może być podstawą wywodzenia środków prawnych dotyczących naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Okolicznością bezpośrednio wpływającą na możliwości orzekania na rozprawach w okresie od dnia 18 maja 2020 r. jest też likwidacja jednej z sal rozpraw, niespełniającej wymogów bezpieczeństwa w związku z pandemią.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga na przewlekłość postępowania podlegała częściowemu uwzględnieniu.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2018, poz. 75, ze zm., dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania).

Zgodnie z art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez Sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego

postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Utrwalone orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazuje, że o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku bezczynności sądu II instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05, OSNP 2005, nr 23, poz. 384; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP, 2007 nr 7-8, poz. 120; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 121; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16, LEX nr 2056884; z 14 lipca 2016 r., III SPP 55/16; z 7 marca 2017 r., III SPP 6/17; z 21 lutego 2018 r., III SPP 3/18; z 13 grudnia 2018 r., I NSP 62/18; z 24 stycznia 2019 r., I NSP 87/18; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Nie oznacza to jednak, że w każdym przypadku, w którym przekroczony został okres 12 miesięcy, w czasie których nie wyznaczono terminu rozprawy, automatycznie następuje przewlekłość postępowania w rozumieniu ustawy. Ocena spełnienia obowiązku rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie zależy od konkretnych okoliczności, a więc wymaga uwzględnienia wielu czynników wpływających na tok postępowania. Powyższe oznacza, że przewlekłość postępowania ocenia się w każdej sprawie w sposób indywidualny, z uwzględnieniem wymienionych okoliczności.

Z analizy akt sprawy wynika, że wraz z apelacją skarżącą, sporządzoną przez jej syna J.M., wpłynęły one do Sądu Apelacyjnego w (...) w dniu 28 lutego 2020 r. W dniu 2 marca 2020 r. zarządzono doręczenie odpisu apelacji pełnomocnikowi ZUS. Następnie 5 marca 2020 r. sprawie przydzielono sędziego referenta. Zarządzeniem z dnia 15 czerwca 2021 r. wyznaczono termin rozprawy apelacyjnej na dzień 15 września 2021 r. Również zarządzeniem wydanym w dniu

15 czerwca 2021 r. Przewodniczący Wydziału wezwał pełnomocnika skarżącej do uzupełnienia braków formalnych apelacji w terminie 7 dni pod rygorem jej odrzucenia poprzez złożenie pełnomocnictwa do reprezentowania strony przed Sądem Apelacyjnym. Braki te usunięto w dniu 25 czerwca 2021 r.

Dodatkowo Sąd Najwyższy uwzględnił, że w okresie rozpoznawania sprawy na terenie Rzeczypospolitej Polskiej obowiązywał od dnia 14 marca 2020 r. 20 marca 2020 r. stan zagrożenia epidemicznego wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej zagrożenia epidemicznego (Dz.U. 2020, poz. 433), natomiast od dnia 20 marca 2020 r. obowiązywał stan epidemii wprowadzony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 20 marca 2020 r. w sprawie ogłoszenia na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej stanu epidemii (Dz.U. 2020, poz. 491). Niemniej jednak zdaniem Sądu Najwyższego samo wprowadzenie stanów zagrożenia epidemicznego oraz stanu epidemii nie wpływało na sprawność postępowania w sprawie III AUa (...) i podejmowanie przez Sąd Apelacyjny w (...) czynności.

Istotne znaczenie dla stwierdzenia, czy w analizowanej sprawie doszło do przewlekłości, ma treść art. 15zzs ust. 1 ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych (Dz.U. 2020, poz. 374 ze zm.), zgodnie z którym w okresie stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19, bieg terminów procesowych i sądowych w postępowaniach sądowych został zawieszony. Ponadto zgodnie z ust. 11 tego przepisu zaprzestanie czynności przez sąd, organ lub podmiot, prowadzące odpowiednio postępowanie lub kontrolę, w okresie, o którym mowa w ust. 1, nie może być podstawą wywodzenia środków prawnych dotyczących beczynności, przewlekłości lub naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że w związku z wprowadzonymi rozwiązaniami prawnymi stanowiącymi reakcję na stan epidemii okres od 31 marca 2020 r. do 23 maja 2020 r. podlega wyłączeniu w zakresie rozpoznawania beczynności sądu (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 28 września 2020 r., I NSP 128/20;

z 24 marca 2021 r., I NSP 182/20 i I NSP 8/21; z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 32/12).

Sprawa sygn. akt III AUa (...) wpłynęła do Sądu Apelacyjnego w (...) w dniu 28 lutego 2020 r. Na wyznaczenie terminu rozprawy, ale również wezwanie do uzupełnienia braków formalnych apelacji oczekiwała do 15 czerwca 2021 r. Powyższe ustalenia prowadzą do wniosku, że ww. sprawa skierowana została do rozpoznania przez Sąd Apelacyjny w (...) dopiero po upływie 1 roku, 3 miesięcy i 18 dni. W świetle przytoczonego wyżej, utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz okoliczności faktycznych sprawy, nie ulega wątpliwości, iż czas oczekiwania na wyznaczenie rozprawy apelacyjnej w analizowanej sprawie został przekroczony i po odjęciu okresu od 31 marca 2020 r. do 23 maja 2020 r. (1 miesiąc i 22 dni) wynosił ponad 1 rok, w związku z czym uzasadnione jest stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie III AUa (...) toczącej się przed Sądem Apelacyjnym w (...)

Przechodząc do oceny pozostałej argumentacji podniesionej przez uczestnika postępowania, w orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazuje się, że znaczy wpływ spraw, problemy kadrowe i obciążenie sędziów pracą pozostają bez wpływu na stwierdzenie przewlekłości postępowania w sprawie, w której wniesiono skargę (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06, OSNP 2007 nr 7-8, poz. 121). Obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzecniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony Sądu. Jednakże to na Państwie spoczywa obowiązek zorganizowania warunków należytego sprawowania władzy jurysdykcyjnej (por. zamiast wielu postanowienie Sądu Najwyższego z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06, OSNP 2007, nr 7-8, poz. 120). Sąd Apelacyjny jako jednostka reprezentująca Skarb Państwa ponosi zatem formalną odpowiedzialność za niewłaściwe wywiązywanie się przez Państwo z powyższego obowiązku. Przy czym bałagan w aktach sprawy sygn. akt III AUa (...), brak chronologii we wszytych do niej zarządzeniach (k. 76 – zarządzenia z dnia 2 marca 2020 r. i 15 czerwca 2021 r., k. 77 raport z losowania z dnia 5 marca 2020 r., wygenerowany 6 marca 2020 r., k. 78 – zarządzenie z dnia 2 marca 2020 r.), a w końcu wyznaczenie terminu rozprawy łącznie z wezwaniem do uzupełnienia braków formalnych,

utwierdza Sąd Najwyższy w przekonaniu, iż przewlekłość postępowania mogła być wynikiem złej organizacji pracy w III Wydziale Pracy Sądu Apelacyjnego w (...) Co więcej, brak jest uzasadnienia do wyznaczenia terminu rozprawy apelacyjnej w przypadku, gdy apelacja obarczona jest brakami formalnymi. W sytuacji gdyby nie zostały usunięte termin rozprawy okazałby się niepotrzebnie zajęty, a sprawa późniejsza wyznaczona w miejsce zdjętej z wokandy rozpoznana zostałaby poza kolejnością wpływu, a przecież jest to w ocenie uczestnika postępowania okoliczność uzasadniająca długi czas rozpoznania spraw.

Konsekwencją stwierdzenia, że w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie o sygn. akt III AUa (...) nastąpiła przewlekłość postępowania, jest obowiązek Sądu Najwyższego rozstrzygnięcia w przedmiocie żądania skarżącej o zasądzenie na jej rzecz kwoty 20 000 zł tytułem odpowiedniej sumy pieniężnej.

Orzekając o przyznaniu skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) sumy pieniężnej w wysokości 2 000 zł, Sąd Najwyższy uwzględnił, iż zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, minimalna wysokość sumy pieniężnej jaką należy zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz skarżącego wynosi 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, niezależnie od tego, ilu etapów postępowania dotyczy stwierdzona przewlekłość. Ponieważ postępowanie w niniejszej sprawie rozpoczęło się od wniesienia odwołania od decyzji ZUS w dniu 16 kwietnia 2019 r., to za każde z dwóch zakończonych lat postępowania na rzecz skarżącej od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) należałoby zasądzić kwotę 1 000 zł, jednakże z uwagi na ustanowienie w ww. przepisie przez ustawodawcę minimalnej kwoty odszkodowania w wysokości 2 000 zł, tę też kwotę należało zasądzić od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz A. M.

Jednocześnie Sąd nie znalazł podstaw do przyznania skarżącej pełnej żądanej przez nią kwoty 20 000 zł. Nie kwestionując stopnia istotności rozstrzyganej sprawy dla skarżącej, dotyczącej waloryzacji świadczenia emerytalnego oraz uwzględniając niską kwotę miesięcznej waloryzacji, jak również ogólny czas trwania postępowania Sąd Najwyższy nie stwierdził w sprawie żadnych szczególnych przesłanek przemawiających za przyznaniem skarżącej kwoty wyższej, niż orzeczona w sentencji postanowienia. Z tych też względów, skarga

podlegała oddaleniu w pozostałym zakresie.

Skarga podlegała również oddaleniu w zakresie w jakim strona skarżąca domagała się zlecenia Sądowi Apelacyjnemu w (...) podjęcia odpowiednich czynności – wyznaczenia w terminie trzech miesięcy terminu rozprawy apelacyjnej. Sąd Najwyższy zważył, iż sąd II instancji zarządzeniem z dnia 15 czerwca 2021 r. wyznaczył termin rozprawy apelacyjnej na dzień 15 września 2021 r. Z powyższych względów omawiany wniosek skarżącej okazał się być bezzasadny, dlatego też podlegał oddaleniu.

Mając powyższe na względzie, Sąd Najwyższy na podstawie art. 12 ust. 2 i 4 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania orzekł jak w pkt 1 i 2 sentencji postanowienia, oddalając skargę w pozostałym zakresie na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość w punkcie 3.

W braku stosownego wniosku strony skarżącej Sąd Najwyższy nie orzekł o kosztach postępowania skargowego.

Z tych wszystkich względów, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.